

KOPAONIČKA ŠKOLA
PRIRODNOG PRAVA
SLOBODAN PEROVIĆ

Universitas Iuris
Naturalis Copaonici

MEĐUNARODNA NAUČNA
KONFERENCIJA

MEĐUNARODNI PRAVNI ODNOSI I PRAVDA

Zbornik radova 36. Susreta
Kopaoničke škole prirodnog prava
Slobodan Perović

Beograd, 2023. | Tom II

KOPAONIČKA ŠKOLA PRIRODNOG PRAVA – SLOBODAN PEROVIĆ
KOPAONIK SCHOOL OF NATURAL LAW – SLOBODAN PEROVIĆ

Universitas Iuris Naturalis Copaonici

36. Susret
36th Meeting

**MEĐUNARODNI PRAVNI ODNOSI
I PRAVDA**
**INTERNATIONAL LEGAL RELATIONS
AND JUSTICE**

Zbornik radova 36. Susreta Kopaoničke škole prirodnog prava
– Slobodan Perović
Proceedings of the 36th Meeting of Kopaonik School of Natural Law
– Slobodan Perović

MEĐUNARODNA NAUČNA KONFERENCIJA
INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

Kopaonik, 13 – 17. decembar 2023
Kopaonik, 13 - 17 December 2023

Tom II/Volume II

Beograd, 2023

MEĐUNARODNI PRAVNI ODNOSI I PRAVDA
INTERNATIONAL LEGAL RELATIONS AND JUSTICE

Zbornik radova 36. Susreta Kopaoničke škole prirodnog prava – Slobodan Perović
Proceedings of the 36th Meeting of Kopaonik School of Natural Law – Slobodan Perović

Međunarodna naučna konferencija, 13. – 17. decembar 2023.

International Scientific Conference, 13 - 17 December 2023

Izdavač/Publisher

Kopaonička škola prirodnog prava – Slobodan Perović
Patrijarha Gavrila 12, Beograd

E-mail: office@kopaonickaskola.rs

www.kopaonikschool.org

Glavni i odgovorni urednik/Editor-in-Chief

JELENA S. PEROVIĆ VUJAČIĆ

Predsednik Kopaoničke škole prirodnog prava – Slobodan Perović
President of the Kopaonik School of Natural Law – Slobodan Perović

Sekretar/Secretary

Andrea Nikolić

Uređivački odbor/Editorial Board

Prof. dr Đorđe Đorđević, Prof. dr Nataša Delić, Dr Hajrija Mujović, Mr Gordana Petković, Prof. dr Edita Kastratović, Dr Božidar Otašević, Prof. dr Milan Škulić, Prof. dr Olga Jović-Prlainović, Dr Uroš Novaković, Prof. dr Dobrosav Milovanović, Prof. dr Zoran Lončar, Prof. dr Zorica Vujošević, Dr Christa Jessel-Holst, Prof. dr Dragor Hiber, Akademik prof. dr Zoran Rašović, Prof. dr Nikola Mojović, Prof. dr Nina Planojević, Prof. dr Gordana Ilić-Popov, Akademik prof. dr Mirko Vasiljević, Dr Dragiša Slijepčević, Miroslav Nikolić, Jasminka Obućina, Dr Mirjana Glintić, Prof. dr Jelena S. Perović Vujačić, Dr Thomas Meyer, Dr Nataša Hadžimanović, Prof. dr Stojan Dabić, Prof. dr Mirjana Radović, Predrag Trifunović, Prof. dr Ljubinka Kovačević, Dimitrije Milić, Prof. dr Sanja Danković Stepanović, Dr Đorđe Krivokapić, Andrea Nikolić, Prof. dr Gordana Stanković, Prof. dr Ivana Krstić, Akademik prof. dr Radovan Vukadinović, Dr Jelena Vukadinović Marković, Prof. dr Gordana Vukadinović, Prof. dr Saša Bovan, Prof. dr Vladan Petrov

Međunarodni naučni odbor/International Scientific Committee

Xavier Blanc-Jouvan (Professor emeritus at the University of Paris I Panthéon-Sorbonne, France), Rajko Kuzmanović (President of the Academy of Sciences and Arts of Republika Srpska, Bosnia and Herzegovina), Prof. dr Gian Antonio Benacchio (University of Trento, Italy), Prof. dr Francesca Fiorentini (University of Trieste, Italy), Vlado Kambovski (Macedonian Academy of Sciences and Arts, North Macedonia), Prof. dr Aleksandra Maganić (Faculty of Law, University of Zagreb, Croatia), Dr Mateja Đurović (King's College London, UK).

Kompjuterska obrada/Pre-print
Miodrag Panić

Dizajn korica/Cover design
Uroš Živković

Tiraž/Number of Copies: 500

Štampa/Print

FUTURA, Novi Sad

ISBN-978-86-81956-22-9 (serija) / ISBN-978-86-81956-19-9

Radovi u ovom Zborniku podležu anonimnoj recenziji od strane dva recenzenta. Ocene iznesene u člancima objavljenim u ovom Zborniku lični su stavovi njihovih autora i ne izražavaju stavove uredništva ni institucija u kojima su autori zaposleni. Svi radovi u ovom Zborniku se objavljuju po pozivu, a njihovi autori imaju svojstvo pozvanih predavača na konferenciji.

GORDANA ILIĆ POPOV

O PREDLOGU UVOĐENJA POREZA NA PSE

U radu se bavimo (neformalnim) predlogom da se u Srbiji uvede porez na pse, koji bi plaćali vlasnici pasa, s aspekta osnovnih elemenata zakonskog opisa poreskog činjeničnog stanja takvog poreza. S obzirom na to da su psi živa bića, objekat oporezivanja mogao bi da bude jedino držanje, a ne vlasništvo, psa. Trebalo bi, uz to, praviti razliku između pasa – kućnih ljubimaca i pasa koji su specijalno obučeni za posebne namene. Nastojali smo da objektivno sagledamo kakav bi stvaran uticaj taj porez imao na promenu ponašanja nesavjesnih vlasnika pasa, u smislu njihovog odgovornijeg odnosa prema drugim ljudima i životnoj okolini. Izneli smo predlog da se akcizom oporezuju luksuzni proizvodi za pse, koji nemaju značaj za zadovoljavanje njihovih potreba već je kupovina lični izbor pojedinih vlasnika. S druge strane, zalažemo se da se hrana za pse (i mačke) oporezuje po posebnoj (nižoj) stopi poreza na dodatu vrednost. Ukazali smo na neophodnost da komunalna policija primenjuje svoja zakonska ovlašćenja, upozorava i kažnjava vlasnike pasa, koji ne poštuju obaveze propisane za pravilno držanje pasa.

Ključne reči: držanje pasa, kućni ljubimci, porez na pse, komunalna policija

U V O D

Sve su češći slučajevi da pas – i to ne lualica nego pas kojeg je vlasnik izveo – napadne dete ili odraslu osobu u parku ili na ulici. To je iniciralo predstavnike Kinološkog saveza Srbije da (neformalno) predlože uvođenje poreza na pse, sa ciljem

Prof. dr Gordana Ilić Popov, redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu,
e-mail: gordana@ius.bg.ac.rs.

da podsticajno utiče na promenu ponašanja neodgovornih vlasnika pasa. Takva ideja, potpuno očekivano, izaziva različite reakcije. Svaki porez podrazumeva dodatni trošak, u ovom slučaju za one koji su odlučili da imaju pse za kućne ljubimce.¹ Da li bi sredstva prikupljena od tog poreza bila namenski opredeljena za svrhe vezane, takođe, za pse (npr. izgradnja i održavanje prihvatilišta za privremeni ili trajni smeštaj napuštenih i izgubljenih pasa) ili bi se, poput prihoda od ostalih poreza, „utopila“ u budžetske (javne) prihode za opšte namene? Da li bi neki vlasnici, ne želeći da plate porez, ostavili svog psa nezbrinutog na ulici? Navedeni predlog otvara mnogo različitih dilema. Hipoteza od koje polazimo u radu je (ne)opravdanost uvođenja poreza na pse s obzirom na uticaj koji bi imao na odgovorniji odnos nesavesnih vlasnika pasa prema ljudima, drugim psima i okolini.

NEODRŽIVOST POREZA NA ŽIVO BIĆE

Porez na pse, u izvesnom smislu, podseća na davno prevaziđenu glavarinu (lat. *capitation*), koja je predstavljala porez „po glavi“ stanovnika, odnosno svako fizičko lice, samo zato što je građanin određene države, imalo je obavezu da je plati, i to svako u istom iznosu, nezavisno od toga kolika mu je ekonomska snaga.² Ilustracije radi, glavarina se naplaćivala u obliku džizije u Osmanskom carstvu ili *poll tax*-a u Engleskoj da bi od XVIII veka bila zamenjena savremenom formom poreza na dohodak.³ Sličan porez bila je i vojnica, koju su bili dužni da, u jednakom iznosu, plaćaju samo muškarci stasali za vojnu službu, a koji joj se nisu odazvali.⁴ I glavica i vojnica su se, dakle, plaćale na ličnost, odnosno na živo biće, ne vodeći računa o ekonomskoj snazi. Budući da je takav objekat oporezivanja ne samo nepravičan nego potpuno neprihvatljiv, takvi porezi se ne sreću u savremenim poreskim sistemima. Savremeni subjektivni porezi se vezuju za ličnost, koja ostvaruje određeni prihod ili dohodak, odnosno koja poseduje imovinu. Drugim rečima,

¹ Kućni ljubimac je svaka životinja koja se drži radi druženja. V. Zakon o dobrobiti životinja, *Službeni glasnik RS*, br. 41/09, čl. 5, tač. 26.

² U poreskom pravu se uobičajeno koristi termin „ekonomska snaga“, koja označava prihod, dohodak i imovinu jednog lica, dok Ustav Republike Srbije (*Službeni glasnik RS*, br. 98/06, 115/21) u čl. 91, st. 2 koristi termin „ekonomska moć“, za koji smatramo da je još manje prikladan. Naime, kad se pomene moć prva asocijacija je mogućnost da se utiče na druge, što dalje navodi na misao o tesnoj povezanosti ekonomske i političke moći. Prema našem mišljenju, termin „ekonomska sposobnost“ bi, možda, na najprimereniji način odražavao „ekonomsku stranu“ ličnosti poreskog obveznika.

³ Glavarina. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22217>, 10. 9. 2023.

⁴ Dejan Popović, *Poresko pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2020, 91, fn. 393.

subjektni (lični) porez se ne plaća na ličnost *per se* nego na manifestacije ekonomske snage poreskog obveznika. Visina poreske obaveze zavisi od njegove ekonomske snage, ali i od nekih činjenica koje su vezane za ličnost poreskog obveznika, a koje bi mogle da budu od značaja za oporezivanje (npr. za priznavanje poreske olakšice – broj članova porodice koje je obveznik dužan da izdržava, starosna dob poreskog obveznika i dr.).⁵

Kod poreza na pse poreska obaveza bila bi određena samo činjenicom koja se vezuje za ličnost poreskog obveznika, koja se ispoljava u spremnosti i mogućnosti čoveka da vodi brigu o psu u svom stanu ili kući. Svesno ne ističemo u prvi plan ljubav prema psima, jer ona često nije isključena kod onih koji ne drže tog kućnog ljubimca zato što nemaju odgovarajuće uslove (odnosno, smatraju da je za dobrobit psa potrebno da ima dovoljno (otvorenog) prostora da može da uživa punu slobodu kretanja) ili nemaju finansijska sredstva za adekvatnu brigu o psu. Porez na pse bi, prema tome, bio subjektan porez, kod kojeg se ne vodi računa o ekonomskoj snazi (bogatstvu) obveznika.⁶ Obveznik bi, zapravo, plaćao porez na životinju kao živo biće. Sem toga, moglo bi se postaviti pitanje saglasnosti zakona (ili odredbe postojećeg zakona) kojim bi bio uveden porez na pse sa Ustavom RS, koji predviđa da se obaveza plaćanja poreza (i drugih dažbina) zasniva na ekonomskoj moći obveznika,⁷ koja se svakako ne pokazuje preko posedovanja psa ili drugog kućnog ljubimca. Imati u psu vernog i odanog prijatelja jeste svojevrsno „bogatstvo“, ali koje se materijalno ne izražava te ne može da bude tretirano kao element ekonomske snage.

Začeci poreza na pse datiraju iz Velike Britanije i Danske još s kraja XVIII i početka XIX veka, kada je taj porez bio uveden kao porez na luksuz. Naime, ljudima su bile potrebne životinje za rad na imanju i njivi te se držanje životinja iz zadovoljstva smatralo čistim luksuzom, za koji onda treba platiti porez.⁸ U novije doba, nekoliko evropskih zemalja (Francuska, Švedska, Španija, Italija, Belgija, Grčka, Mađarska) predviđalo je da na lokalnom nivou može da se uvede porez na pse. Danas, prema nama dostupnim podacima, porez na pse postoji u Nemačkoj, Švajcarskoj, Austriji, Luksemburgu, Holandiji i Slovačkoj⁹. Budući da je lokalni porez,

⁵ Božidar Jelčić, *Nauka o financijama i finansijsko pravo*, Informator, Zagreb, 1983, 97.

⁶ Jovan Lovčević, *Institucije javnih finansija*, Službeni list SFRJ, Beograd, 1979, 109.

⁷ Ustav RS, čl. 91, st. 2.

⁸ Die Hundesteuer – alle Informationen auf einen Blick, <https://www.fressnapf.de/magazin/hund/hundesteuer/>, 20. 9. 2023.

⁹ Slovački Zakon o lokalnim porezima (*Zákon o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady*) predviđa, između ostalog, i pravo opština da uvedu

on nije uveden u svim gradovima i opštinama. Na primer, u Amsterdamu je porez na pse potpuno ukinut 2016. godine, dok u ostalim delovima Holandije vlasnici ili držaoci pasa moraju i dalje da ga plaćaju.¹⁰ Porez na pse se ne naplaćuje ni u svakoj opštini i gradu u Nemačkoj, niti mu je visina ista u različitim lokalnim zajednicama koje ga uvode (npr. u Berlinu se za prvog psa godišnje plaća 120 evra, a za svakog „dodatnog“ psa 180 evra, u Minhenu godišnji porez na pse iznosi 100 evra, bez obzira na broj pasa koje lice drži, u Kelnu i drugim gradovima u Severnoj Rajni Vestfaliji vlasnik psa plaća 156 evra godišnje po osnovu poreza na pse za svakog psa, u Hamburgu porez na pse je za svakog psa 90 evra godišnje, odnosno 600 evra za borbenog psa kvalifikovanog kao opasan pas itd.).¹¹

VLASNIŠTVO PSA KAO PREDMET OPOREZIVANJA

Sa poreskoppravnog aspekta, postavilo bi se niz pitanja u vezi sa određivanjem bitnih elemenata zakonskog opisa poreskog činjeničnog stanja poreza na pse. Pošto bi poreski obveznik bio vlasnik psa, šta bi činilo poreski objekat, odnosno da li je moguće vlasništvo na živim bićima. Predmet prava svojine kao glavnog stvarnog prava su stvari.¹² Pas nije stvar. Stvari su zamenljive, pas nije; stvari mogu biti za jednokratnu upotrebu, a pas ne. Psi jedu, piju vodu, kreću se, spavaju, razmnožavaju se. Oni nemaju moć govora, ali imaju svoj „jezik“ preko kojeg komuniciraju.¹³ Pas ne može da rasuđuje kao čovek, ali može da oseća. „Psa nije briga da li si bogat ili siromašan, pametan ili glup. Daj mu svoje srce i on će ti dati svoje.“¹⁴

lokalni porez na pse, do najvišeg iznosa propisanog tim centralnim zakonom. V. *IBFD Tax Research Platform*. Country Tax Guides. Corporate Taxation. Slovac Republic. 14. Miscellaneous Indirect Taxes, <https://research.ibfd.org/>, 20. 9. 2023.

¹⁰ Die Hundesteuer – alle Informationen auf einen Blick, 20. 9. 2023.

¹¹ Budući da nismo imali mogućnost neposrednog uvida u odluke nemačkih gradova koji su uveli porez na pse, skrećemo pažnju na to da su iznosi poreza u međuvremenu možda izmenjeni. Podaci su preuzeti sa <https://www.verivox.de/tierhalterhaftpflicht/themen/hundesteuer/>, 22. 9. 2023.

¹² „Stvari su materijalni delovi prirode. Međutim, da bi jedan materijalni deo prirode bio stvar u pravnotehničkom smislu građanskog prava, potrebna su dva uslova, jedan fizički i jedan društveni, odnosno pravni.“ Dakle, stvar treba da bude u fizičkoj vlasti čoveka i treba da bude roba u ekonomskom smislu. V. Andrija Gams, *Uvod u građansko pravo. Opšti deo*, Naučna knjiga, Beograd, 1982, 136.

¹³ Ana Ajduković, *Sličnosti i razlike ljudi i životinja s obzirom na jezik*, Odsjek za kulturalne studije, Rijeka, <https://cultstud.ffri.hr/?p=392>.

¹⁴ V. „15 istinitih citata o psima“, *Ananas magazine*, <https://ananasmag.com/kultura/citati/15-istinitih-citata-o-psima/>, 15. 9. 2023.

Faktički gledano, pas koji je kućni ljubimac jeste u fizičkoj vlasti čoveka jer on odlučuje kad će mu dati hranu, izvesti ga u šetnju, voditi veterinaru i dr. Iako nije roba u ekonomskom smislu, u situaciji kad lice kupi psa od uzgajivača¹⁵ ili drugog lica, pas jeste bio „u prometu“ jer je lice za njega platilo određenu (često, ne malu) cenu. S druge strane, čovek može da udomi mešanca sa ulice ili iz prihvatilišta napuštenih pasa. Mešanac ne može učestvovati na takmičenju ili na izložbama, ali i bez pedigreea on je biće puno života i ljubavi, spreman da čoveku da celog sebe.¹⁶

Premda ustaljeni nazivi „vlasnik“ ili „gospodar“ mogu, sami po sebi, ukazivati na vlasništvo,¹⁷ čovek nema pravo svojine na psu. Otuda bi porezom na pse bilo pogođeno držanje psa,¹⁸ koje mora isključivati specizam, odnosno bilo koji oblik podređivanja psa¹⁹ svojim interesima i potrebama.²⁰ Pas nije igračka za zabavu već živo biće, kome treba posvetiti vreme, pažnju i brigu. Nije dovoljna samo želja da se drži kućni ljubimac već treba imati adekvatne prostorne uslove i moći uklopiti potrebe psa u svoj način života. Sem toga, držanje psa podrazumeva dugoročne finansijske obaveze (izdaci za hranu, troškovi vakcinacije i druge veterinarske nege, troškovi šišanja, mikročipovanja i dr.). Svaka vrsta pasa ima specifične i jedinstvene karakteristike, bilo da je reč o zlatnom retrieveru blage naravi, živahnoj i privrženoj patuljastoj pudli, znatiželjnom biglu, veselom pufnastom bišonu, nervoznoj čivavi, tvrdoglavom čau-čaju, druželjubivom irskom seterom, opreznom patuljastom pinču itd., te lice treba da se opredeli za onu rasu koja mu, prema temperamentu, najviše odgovara.

AD VALOREM ILI SPECIFIČAN POREZ?

U slučaju uvođenja poreza na pse, postavilo bi se, takođe, pitanje iskazivanja poreske osnovice. Ukoliko bi porez na pse bio određen kao *ad valorem* porez, odnosno porez po vrednosti, to bi značilo da se poreska obaveza utvrđuje u određenom procentu od poreske osnovice, koja bi se iskazivala u tržišnoj vrednosti psa.

¹⁵ Poseban problem se javlja u vezi sa odgajivačnicama pasa koje nisu registrovane, a vrše prodaju pasa, čak, i van granica Srbije i izbegavaju plaćanje poreza na dobit.

¹⁶ <https://blog.dnevnik.hr/poema2/2011/06/1629277224/izreke-o-psima.html>, 15. 9. 2023.

¹⁷ Štaviše, postojeći propis određuje vlasnika psa kao „pravno ili fizičko lice u čijem se vlasništvu nalazi pas i koje je odgovorno za njegov život, zdravlje i dobrobit“. V. Pravilnik o načinu obeležavanja i registracije pasa i mačaka, *Službeni glasnik RS*, br. 23/12, čl. 4, tač. 2 i 3.

¹⁸ Upor. Nina Hoffmann, „Was ist die Hundesteuer und was kostet die Hundesteuer?“, <https://www.forbes.com/advisor/de/deine-finanzen/hundesteuer-deutschland/>, 19. 9. 2023.

¹⁹ Isto važi i za druge kućne ljubimce.

²⁰ Petra Dolovčak, „Specizam: odnos ljudi prema životinjama“, diplomski rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2019, 5–7.

Međutim, tako bi psi bili tretirani kao dobra, odnosno imovina. Zbog toga bi porez na pse bio specifičan porez, tj. poreska obaveza bi bila utvrđena u apsolutnom iznosu, bilo za svakog psa, nezavisno od pasmine, u istom iznosu, ili bi visina poreza bila određena prema rasi,²¹ uzimajući posebno u obzir rizik koji je povezan sa držanjem pasa koji su klasifikovani kao potencijalno opasni. Na visinu poreza trebalo bi da ima uticaja i činjenica da li je pas kupljen (od uzgajivača ili drugog lica) ili je udomljen napušten pas.

S druge strane, od oporezivanja bi trebalo da budu izuzeti specijalno obučeni psi za posebne namene. Na primer, nije ista situacija da li su nemački ovčar ili rotvajler nečiji kućni ljubimci ili su policijski i vojni psi koji se angažuju za službene potrebe, odnosno za visokorizične operacije, otkrivanje eksploziva, narkotika i dr. Takođe, porezom na pse ne bi trebalo da bude podvrgnuto držanje pasa (npr. bernandinac, malinoa, holandski ovčar i dr.) koji imaju vrlo značajnu ulogu u potrazi za nestalim ili izgubljenim osobama (npr. povređenih i poginulih u snežnim lavinama, zatrpanih pod ruševinama u slučaju razornog zemljotresa i dr.) i prilikom spasavanja ljudi (npr. planinara, davljenika i dr.). Isto važi i za pse vodiče slepih i slabovidnih osoba, odnosno pse pomagače licima sa ograničenom pokretljivošću, koji su od velikog značaja za poboljšanje kvaliteta njihovog života, kao i terapijske pse koji se koriste u medicinskim tretmanima psihičkih ili neuroloških bolesnika i dr.

Porez bi se plaćao na godišnjem nivou te da se u uslovima inflacije (makar i umerene) ne bi gubila vrednost prikupljenog prihoda bilo bi potrebno da se dinarski iznos poreza usklađuje godišnjim indeksom potrošačkih cena. Budući da vlasnici pasa imaju obavezu da prijave svog kućnog ljubimca nadležnom organu jedinice lokalne samouprave na čijoj teritoriji i vlasnik i pas imaju prebivalište, porez na pse bi bio lokalni porez. Promena vlasnika, uginuće psa²² i dr. su činjenice koje se, takođe, prijavljuju i unose u Registar pasa i mačaka.²³ Pristalice uvođenja poreza na pse se zalažu da on bude namenskog karaktera,²⁴ tj. da se prihodi od tog poreza

²¹ Prema našem mišljenju, veličina (visina i težina) psa ne bi trebalo da ima uticaj na određivanje visine poreza, jer ne znači da su manji psi jeftiniji niti da neke pasmine koje su po veličini manje nisu agresivnije i opasnije od nekih velikih pasa, koji su vrlo prijateljski nastrojeni (npr. njufaundlander, avganistanski hrt i dr.).

²² Ukoliko bi pas uginuo u toku godine, vlasnik koji je blagovremeno prijavio činjenicu smrti psa imao bi pravo na povraćaj srazmerno više plaćenog poreza.

²³ Podaci o obeleženim psima, sadržani u Registru pasa, unose se u Centralnu bazu u elektronskoj formi, koju vodi ministarstvo nadležno za poslove veterinarstva. V. Pravilnik o načinu obeležavanja i registracije pasa i mačaka, čl. 5.

²⁴ U sadašnjem sistemu javnih prihoda u Srbiji svi porezi su opšteg karaktera. Izuzetak je predviđen Zakonom o finansiranju lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS*, br. 62/06 ... 124/22),

koriste za izgradnju i održavanje prihvatilišta za napuštene pse, kako bi se značajno smanjio broj pasa lotalica na ulicama i na taj način obezbedila veća sigurnost ljudi, s jedne strane, i humaniji uslovi za napuštene pse, s druge strane.

Ideja o plaćanju „cene“ za držanje kućnih ljubimaca nije potpuna novina u Srbiji. Naime, u periodu od 1. januara 2007. godine²⁵ do 1. oktobra 2012. godine,²⁶ Zakonom o finansiranju lokalne samouprave bilo je predviđeno da se lokalne komunalne takse mogu, između ostalog, uvoditi za držanje kućnih i egzotičnih životinja.²⁷ Jedinice lokalne samouprave nisu, dakle, imale obavezu da uvedu navedenu taksu nego im je samo data takva zakonska mogućnost. Izuzetno mali broj opština i gradova je odlukom skupštine opštine, odnosno grada uveo lokalnu komunalnu taksu, i to jedino za držanje pasa, iako je Zakon davao pravo na uvođenje takse na držanje i drugih kućnih ljubimaca (npr. domaće mačke, domaće ptice, mali glodari, akvarijumske životinje i dr.)²⁸ i egzotičnih životinja (npr. iguane, kameleona, ježa, guštera, rakuna i dr.). Tako je lokalna komunalna taksa na držanje pasa bila uvedena na teritoriji opštine Sremska Mitrovica²⁹ i opštine Pećinci,³⁰ dok su vlasnici ili držaoci kućnih i egzotičnih životinja (osim pasa koje koriste slepa lica kao vodiče) na području grada Kraljeva³¹ plaćali lokalnu komunalnu taksu pojedinačno u godišnjem iznosu od 200,00 dinara prilikom vakcinacije životinja protiv besnila od strane odgovarajuće veterinarske ustanove.

kojim je data mogućnost jedinicama lokalne samouprave (gradovima i opštinama) da svojom odlukom uvedu samodoprinos (čl. 20–31), koji ima obeležja namenskog (destiniranog) poreza.

²⁵ *Službeni glasnik RS*, br. 62/06.

²⁶ Zakon o izmenama i dopunama Zakona o finansiranju lokalne samouprave, *Službeni glasnik RS*, br. 93/12, čl. 2, st. 2.

²⁷ Egzotična životinja je divlja životinja koja nije autohtona na teritoriji Republike Srbije. V. Zakon o dobrobiti životinja, čl. 5, tač. 12.

²⁸ Zakon o veterinarstvu, *Službeni glasnik RS*, br. 91/05, 30/10, 93/12, 17/19, čl. 3, tač. 30.

²⁹ Odluka o lokalnim komunalnim taksama (SO Sremska Mitrovica), *Službeni list opštine Sremska Mitrovica*, br. 9/06, čl. 5, tač. 13; Odluka o lokalnim komunalnim taksama (SO Sremska Mitrovica), *Službeni list opštine Sremska Mitrovica*, br. 8/07, 1/08, čl. 5, tač. 14. Vlasnici pasa su u opštini Sremska Mitrovica plaćali taksu za držanje pasa u godišnjem iznosu od 152,00 dinara (Tarifni broj 14). Naplatu takse vršila je veterinarska stanica, jedanput godišnje prilikom cepljenja psa protiv besnila i drugih zaraznih bolesti.

³⁰ Odluka o lokalnim komunalnim taksama na teritoriji opštine Pećinci, *Službeni list opštine Srema*, br. 11/09, 42/09, čl. 5, tač. 5. Za držanje pasa plaćala se taksa u iznosu od 182,00 dinara po psu godišnje (Tarifni broj 5).

³¹ Odluka o lokalnim komunalnim taksama (na teritoriji grada Kraljeva), *Službeni list grada Kraljeva*, br. 24/09, 7/11, čl. 5, st. 1, tač. 6 i Tarifni broj 6.

NEKI PREDLOZI PRO FUTURO

Jedan kraći vremenski period, preciznije od 1. aprila 2001. godine³² do 26. jula 2003. godine³³ luksuzni proizvodi – pod kojima su se podrazumevali proizvodi od krzna životinja i kože reptilija – bili su u Srbiji podvrgnuti oporezivanju akcizom, a onda je, bez objašnjenja i jasnih razloga, ta akciza ukinuta. Prema našem mišljenju, akcizom treba ubuduće oporezovati određene proizvode za pse, koji ne predstavljaju potrebu psa nego luksuz i hir pojedinih vlasnika. Pod takvim luksuznim proizvodima podrazumevamo odeću i obuću za pse, igračke za pse, razne akcesoare za pse (poput naočara za sunce, leptir mašne, ukrasa za „kosu“, povodnika sa ugrađenim dodatkom kišobrana i dr.). Sve češće se može videti na ulici u jesenje i, naročito, zimske dane kompletno obučen pas (u jakni i sa čizmicama na sve četiri noge), čemu je doprinelo otvaranje sve većeg broja „pet šopova“, odnosno vrlo opremljenih radnji za kućne ljubimce. Neki vlasnici se prosto „utrkuju“ koje „elitne“ komade garderobe će nabaviti za svog psa ili koje će sve akcesoare kupiti, na primer, za proslavu rođendana kućnog ljubimca (npr. ukrasna kapa za psa, torta sa ukrasnim svećicama od nejestivog materijala i dr.). To postaje stvar prestiža, a ne izraz velike ljubavi i brige prema psu. Redovni veterinarski pregledi i čišćenje zuba, održavanje zdrave telesne težine (ima slučajeva kad se mali pas „izobličić“ od prekomerne težine i jedva hoda te mu stradaju kosti) i, naravno, ljubav, produžavaju život psu. Činjenica je da je pas živo biće, od kojeg ne treba praviti „pokretnu igračku“. Sem toga, oblačenje psa slabi njegovu prirodnu otpornost, a jasno je da briga o psu podrazumeva da vlasnik ili držalac neće izvoditi osetljivije rase pasa u duže šetnje ako su vrlo loši vremenski uslovi. Takođe, mišljenja smo da takav odnos prema psu ugrožava njegovo dostojanstvo jer izaziva (pod)smeš i druge reakcije.

S druge strane, smatramo da hranu za kućne ljubimce treba uvrstiti u listu dobara čiji se promet ili uvoz oporezuje po nižoj poreskoj stopi poreza na dodatu vrednost od 10%. Sasvim opravdano su lekovi za upotrebu u veterini (jednako kao i lekovi za ljudsku upotrebu) podvrgnuti oporezivanju po toj posebnoj stopi.³⁴ Uz to, podzakonskim aktom bi trebalo bliže precizirati šta se smatra hranom za pse, odnosno mačke, koja bi se oporezovala po stopi od 10%.³⁵

³² Zakon o akcizama, *Službeni glasnik RS*, br. 22/01, čl. 2, tač. 8.

³³ Zakon o izmenama i dopunama Zakona o akcizama, *Službeni glasnik RS*, br. 72/03, čl. 1, st. 1.

³⁴ Zakon o porezu na dodatu vrednost, *Službeni glasnik RS*, br. 84/04 ... 138/22, čl. 23, st. 2, tač. 3.

³⁵ Slično kako je to učinjeno za osnovne životne namirnice za ljudsku upotrebu (hleb i druge pekarske proizvode, mleko i mlečne proizvode, jestivo ulje, sveže, rashlađeno i smrznuto voće, povrće i meso i dr.). V. Pravilnik o porezu na dodatu vrednost, *Službeni glasnik RS*, br. 37/21, 64/21, 127/21, 49/22, 59/22, 7/23, 15/23, 60/23, čl. 58–60.

Prema važećim propisima u Srbiji, opasan pas jeste „bilo koja jedinka pasa, izuzev službenog psa, koja je: 1) bez očiglednog povoda napala čoveka i nanela mu telesne povrede ili smrt; 2) bez očiglednog povoda napala drugog psa i nanela mu teške telesne povrede ili smrt; 3) uzgajana, odnosno dresirana za borbe pasa ili nađena u organizovanoj borbi sa drugim psom; 4) namenjena za čuvanje imovine ili kao telesni čuvar; 5) rase pit bul terijer ili mešanac te rase, koji ne potiče iz kontrolisanog uzgoja; 6) rase bul terijer, staford terijer, američki staford terijer i mini bul terijer ili mešanac tih rasa“.³⁶ Propisano je, takođe, da se takvi psi mogu izvoditi samo uz brnjicu i na povocu.³⁷ Međutim, izuzetno retko (ili gotovo nikada) na ulici i drugoj javnoj površini možemo videti opasnog psa sa zaštitnom korpom, a vlasnik ili držalac se poziva na to da „njegov pas nikoga ne bi napao“ i da nije humano da pas ima korpu. Činjenice radi, i ljudima je bilo neugodno da u vreme pandemije COVID-19 na javnim mestima nose zaštitne maske, pa su to činili ne samo da bi zaštitili lično zdravlje nego i zbog bezbednosti i zaštite zdravlja drugih ljudi. Postoji, isto tako, i obaveza da vlasnik koji drži opasnog psa, zajedno sa psom, prođe obuku, uz proveru stepena socijalizacije,³⁸ ali mislimo da (uz rezervu da možda nismo u pravu) velika većina vlasnika opasnih pasa ne poštuje tu propisanu obavezu. Sve dok komunalna policija ne počne da se bavi i ovim poslom iz svoje nadležnosti, nama (pre)ostaje da se pitamo koji motiv (osim, na primer, čuvara u dvorištu kuće) opredeljuje pojedince da u stanu stambene zgrade drže, pored toliko drugih prijateljskih i druželjubivih rasa, upravo psa koji ima urođeno izražene zaštitničke instinkte, koji vrlo lako mogu da prerastu u agresiju (npr. pit bul terijera, bulmasti-fa, kane corso, nemačkog ovčara, dobermana, rotvajlera).

ZAKLJUČAK: KULTURA SOCIJALNO ODGOVORNOG PONAŠANJA I DUH TOLERANCIJE U MESTO POREZA

Odnos psa prema čoveku veoma lepo opisuju sledeće reči: „Onaj savršeno nesebičan prijatelj, jedini kojeg čovek može imati na ovome sebičnom svetu, onaj koji ga nikad ne napušta, onaj koji nikad nije nezahvalan ni pretvoran, to je njegov pas. On će stajati verno uz njega u bogatstvu i u siromaštvu, u dobru i u zlu. Spavaće na hladnom tlu, na ledenom vetru i snegu samo da bude uz svoga gospodara. Ljubiće ruku koja mu ne može ponuditi hranu, lizaće rane koje nastaju u dodiru s okrutnošću sveta. Čuva svog siromašnog gospodara kao kraljevića. Ostaće uz njega

³⁶ Pravilnik o načinu držanja pasa koji mogu predstavljati opasnost za okolinu – Pravilnik o držanju opasnih pasa, *Službeni glasnik RS*, br. 65/10, čl. 2.

³⁷ Pravilnik o držanju opasnih pasa, čl. 5.

³⁸ Pravilnik o držanju opasnih pasa, čl. 8, st. 1.

i kad ga svi drugi napuste.³⁹ S druge strane, čovek koji se opredeli da drži kućnog ljubimca ima ne samo moralnu obavezu nego i odgovornost da brine o njegovom životu, zdravlju, odgovarajućem smeštaju i dobrobiti te da snosi troškove njegovog zbrinjavanja ukoliko više ne želi ili nije u mogućnosti da se stara o njemu.⁴⁰ Treba razvijati veću solidarnost među vlasnicima pasa i nevlasnicima (npr. u slučaju bolesti vlasnika, njegovog psa će izvoditi sused koji nema psa i sl.), što bi, takođe, doprinelo podizanju svesti o odgovornoj brizi prema psima. Pas mora da bude obeležen mikročipom,⁴¹ što omogućava identifikaciju i značajno povećava njegovu bezbednost i šansu da bude pronađen ukoliko se izgubi, proveru da li je vakcinisan protiv besnila, identifikaciju vlasnika koji psa ostavi na ulici⁴² i dr.

Međutim, isto tako treba imati u vidu da ima i dece i odraslih koji se plaše pasa. Lavež psa može smetati drugim stanarima u zgradi dok uspravljaju bebu, neguju bolesnog člana porodice, obavljaju posao od kuće, opravdano loše reaguju kad vlasnik ili držalac ne očisti i ne opere, a po potrebi i dezinfikuje lift, stepenište ili hodnik stambene zgrade koje je pas zaprljao i dr. I u ovoj sferi su krajnje legitimne razlike među ljudima (npr. mnogima je mačka draži kućni ljubimac) te treba razvijati duh tolerancije i poštovati integritet drugog živog bića. Vlasnik ili držalac treba da preduzima mere da njegov pas ne uzrokuje povrede ili štetu trećim licima i ne zagađuje okolinu (npr. pas, ali ne i opasan pas, se može puštati sa povodnika da se slobodno kreće samo u parku i na drugoj javnoj zelenoj površini u vremenu koje propiše jedinica lokalne samouprave,⁴³ opasan pas mora da se izvodi na povocu i sa zaštitnom korpom na njušci,⁴⁴ pas koji se drži u stanu u stambenoj zgradi ne sme da ugrožava i uznemirava

³⁹ <https://blog.dnevnik.hr/poema2/2011/06/1629277224/izreke-o-psima.html>.

⁴⁰ Zakon o dobrobiti životinja, čl. 4, tač. 2 i 6, čl. 53, st. 1.

⁴¹ Zakon o veterinarstvu, čl. 84, st. 5; Pravilnik o načinu obeležavanja i registracije pasa i mačaka, čl. 9–13.

⁴² Pas koji nije obeležen mikročipom koji se zatekne na javnoj površini smatra se psom lutilicom, dok se obeležen pas koji se zatekne na javnoj površini bez prisustva vlasnika ili držaoca smatra napuštenim psom. V. Odluka o držanju domaćih životinja na teritoriji grada Jagodina, *Službeni glasnik grada Jagodina*, br. 4/17, 16/18, 19/18 i 5/22, čl. 10.

⁴³ Na primer, u Beogradu u vremenu od 22.00 sata do 9.00 sati sledećeg dana, u periodu letnjeg računanja vremena, odnosno u vremenu od 20.00 sati do 10.00 sati sledećeg dana, u periodu zimskog računanja vremena. V. Odluka o držanju domaćih životinja i kućnih ljubimaca na teritoriji grada Beograda, *Službeni list grada Beograda*, br. 37/11, 55/11, 34/14, 114/16, 19/17, čl. 20; Upor. Odluka o držanju domaćih životinja na teritoriji grada Pančeva, *Službeni list grada Pančeva*, br. 34/19, *Službeni glasnik RS*, br. 59/23 – US, *Službeni list grada Pančeva*, br. 27/23, čl. 7, st. 3.

⁴⁴ Prilikom izvođenja opasnog psa na javne površine, držalac psa, odnosno lice koje ga izvođi je dužno da sa sobom nosi potvrdu za pse, izdatu u skladu sa posebnim propisom. V. npr. Odluku o držanju domaćih životinja i kućnih ljubimaca na teritoriji grada Beograda, čl. 19a.

ostale vlasnike stanova u mirnom korišćenju stana i dr.). S druge strane, nevlasnici treba da, bez obzira na svoje subjektivne osećaje i preferencije, poštuju dobrobit pasa.

Prema našem mišljenju, porez na pse, iz prethodno iznetih razloga, nije odgovarajuće sredstvo kojim može da se uspostavi kultura socijalno odgovornog ponašanja nesavesnih vlasnika pasa. Štaviše, vrlo je moguće da bi se sa uvođenjem takvog poreza povećao broj napuštenih pasa na ulicama. Ili je, pak, moguće da vlasnik uredno plaća porez na pse, ali je u isto vreme i dalje neodgovoran kad je reč o preduzimanju mera koje se odnose na pravilno držanje psa. Iako rešenje ne vidimo u domenu oporezivanja, ne smatramo da je postojeće stanje dobro. Primera radi, nedopustiv je slučaj vlasnice psa koji je napao dete u školskom dvorištu, a kamere zabeležile kako je pobegla sa psom, ni ne osvrćući se šta se dogodilo sa detetom. Odsustvo elementarne kulture je ne očistiti javnu površinu ili zajedničke delove zgrade koje je pas zaprljao. Neprihvatljivo je izvođenje psa na dugačkom povodniku, čime se otežava nesmetano kretanje ljudi na ulici. U nekim javnim parkovima napravljeni su ograđeni prostori (tzv. park za pse) u kojima psi mogu slobodno da trče, ali mnogi vlasnici, iako je zabranjeno, puštaju pse sa povoca da se slobodno kreću u delu parka u kojem se nalazi dečje igralište ili cvetni zasad. Otuda se potpuno slažemo sa rečima Vilima Svečnjaka da „nema loših pasa, već ima loših gospodara“.⁴⁵

Zbog toga je neophodno da komunalna policija počne konačno da primenjuje svoja zakonska ovlašćenja te upozori i opomene svakog vlasnika ili držaoca psa koji svojim činjenjem ili propuštanjem određene radnje narušava komunalni red,⁴⁶ usmenim naređenjem naloži primenu propisanih mera,⁴⁷ izrekne i naplati novčanu kaznu na licu mesta ako lice ne postupi po naređenju, odnosno podnese zahtev za pokretanje prekršajnog postupka.⁴⁸ Pojedine jedinice lokalne samouprave su svojim odlukama propisale prekršajne kazne za vlasnike ili držaoce pasa koji ne poštuju propisane obaveze. Na primer, na teritoriji gradova Beograd i Požarevac fizičko lice koje isprljanu javnu površinu ne očisti bez odlaganja, odnosno ne nosi kesu za izmet, izvodi psa na javnu površinu (koja nije određena i obeležena za tu namenu) bez povodnika, izvodi opasnog psa bez zaštitne korpe na njušci i bez povodnika, pušta psa sa povodnika da se slobodno kreće u parku van propisanog vremena kažnjava se za prekršaj novčanom kaznom u fiksnom iznosu od 10.000,00 dinara;⁴⁹ na teritoriji

⁴⁵ <https://blog.dnevnik.hr/poema2/2011/06/1629277224/izreke-o-psima.html>.

⁴⁶ Zakon o komunalnoj miliciji, *Službeni glasnik RS*, br. 49/19, čl. 19, st. 1.

⁴⁷ Zakon o komunalnoj miliciji, *Službeni glasnik RS*, br. 49/19, čl. 20.

⁴⁸ Zakon o komunalnoj miliciji, *Službeni glasnik RS*, br. 49/19, čl. 18, st. 2.

⁴⁹ Odluka o držanju domaćih životinja i kućnih ljubimaca na teritoriji grada Beograda, čl. 36; Odluka o držanju domaćih i egzotičnih životinja na teritoriji grada Požarevca, *Službeni glasnik grada Požarevca*, br. 2/21, čl. 39, st. 2, tač. 1 i 2.

grada Kragujevca kad komunalni policajac utvrdi da držalac psa prilikom svakog njegovog izvođenja iz stana, zgrade ili kuće nema sa sobom pribor za čišćenje fekalija (npr. kesa, lopatica i sl.), odnosno ukoliko zaprljanu površinu u zajedničkom delu zgrade ili na javnoj površini odmah ne očisti kažnjava se za prekršaj novčanom kaznom u fiksnom iznosu od 5.000,00 dinara, za koju se izdaje prekršajni nalog⁵⁰ itd. Budući da komunalna policija, odnosno službe javnog reda revnosno kontrolišu uredno plaćanje parking mesta, ostaje nam nejasno zbog čega izostaje kontrola i kažnjavanje nesavesnih vlasnika i držalaca pasa (posebno onih koji su kvalifikovani kao opasni), koji ne poštuju propisane mere prilikom izvođenja svojih kućnih ljubimaca.

Prof. Dr. GORDANA ILIĆ POPOV
Full Professor, Faculty of Law
University of Belgrade

ON THE PROPOSAL TO INTRODUCE A TAX ON DOGS

Summary

In the paper, we deal with the (informal) proposal to introduce a tax on dogs in Serbia, which would be paid by dog's owners, from the aspect of the basic elements of the legal description of the tax factual situation of such a tax. Given that dogs are living beings, the object of taxation should be the sole keeping, not the ownership, of the dog. In addition, a distinction should be made between dogs – pets and dogs which are specially trained for special purposes. We have tried to objectively examine real influence of this tax onto changing the behavior of negligent dog owners, in terms of their more responsible attitude towards other people and the environment. In our opinion, certain luxury products for dogs shall be subject to excise duty, because they do not meet dog's needs but some owners purchase them for personal pleasure and even whimsy. On the other hand, we advocate for basic food for dogs (and cats) to be taxed at a special (lower) tax rate of the value added tax. Finally, we pointed out the necessity for the municipal police to finally use its legal authorities, warn and punish dog's owners who do not comply with the prescribed obligations and rules regarding the keeping of dogs as pets.

Key words: keeping dogs, pets, tax on dogs, municipal police

Literatura

Ajduković A., *Sličnosti i razlike ljudi i životinja s obzirom na jezik*, Odsjek za kulturalne studije, Rijeka, <https://cultstud.ffri.hr/?p=392>.

Dolovčak P., „Specizam: odnos ljudi prema životinjama“, diplomski rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2019.

⁵⁰ Odluka o držanju i zaštiti domaćih životinja na teritoriji grada Kragujevca, *Službeni list grada Kragujevca*, br. 32/13, 18/14, čl. 64, tač. 6, u vezi sa čl. 24.

- Gams A., *Uvod u građansko pravo. Opšti deo*, Naučna knjiga, Beograd, 1982.
- Hoffmann, N., „Was ist die Hundesteuer und was kostet die Hundesteuer?“, <https://www.forbes.com/advisor/de/deine-finanzen/hundesteuer-deutschland/>.
- Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <https://blog.dnevnik.hr/poema2/2011/06/1629277224/izreke-o-psima.html>.
- IBFD Tax Research Platform. Country Tax Guides. Corporate Taxation, <https://research.ibfd.org/>.
- „15 istinitih citata o psima“, *Ananas magazine*, <https://ananasmag.com/kultura/citati/15-istinitih-citata-o-psima/>.
- Jelčić B., *Nauka o financijama i financijsko pravo*, Informator, Zagreb, 1983.
- Lovčević J., *Institucije javnih finansija*, Službeni list SFRJ, Beograd, 1979.
- Popović D., *Poresko pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2020.

ORIGINALAN NAUČNI RAD